

ВІДГУК

офіційного опонента Пічкура Миколи Олександровича на дисертацію Роїк Юлії Віталіївни «Підготовка майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності», представлену на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із галузевими науковими програмами.

Сучасний стан суспільства, захист соборності України, духовне відродження нації зумовлюють активізацію культуротворчих процесів, зокрема в системі професійної мистецької освіти. У цьому контексті важливу роль відіграє декоративно-прикладне мистецтво, що за своїм функціональним комплексом розкриває перед особистістю світ реально існуючої краси, приносить насолоду, виховує шанобливе ставлення до моральних та естетичних цінностей народу та своїми численними знаковими, символічними й образними засобами формує національну ідентичність українців. Така особлива значущість цього різновиду художньої практики спонукає освітян зосередитися на якості професійної підготовки відповідних фахівців. Це задекларовано в Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», «Концепції розвитку освіти в Україні на період 2015 – 2025 рр.», «Концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти України» та інших державних документах.

Серед різних видів декоративно-прикладного мистецтва кераміка має величезний потенціал щодо відображення етнічних особливостей формо- й образотворення. Тому етнодизайн кераміки має стати важливим складником професійної підготовки майбутніх художників цієї мистецької галузі. Належним чином обґрунтувавши актуальність порушеної проблеми на соціальному, освітньому та педагогічному рівнях, дисертантка чітко і взаємозумовлено виявила суперечності між: сформованою системою вищої мистецької освіти та зростаючою потребою суспільства в підготовці нової генерації художників декоративно-прикладного мистецтва з високим рівнем етнодизайнерської компетентності, національної самосвідомості, творчих здібностей й естетичного смаку; об'єктивною потребою широкого впровадження етнодизайну кераміки в освітній процес мистецьких закладів вищої освіти та реаліями застарілих академічних підходів до професійної підготовки художників декоративно-прикладного мистецтва; необхідністю наповнення змісту професійної мистецької освіти національно-культурним складником, пов'язаним з народними гончарними ремеслами і промислами, та низьким рівнем розробленості навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх художників-керамістів.

Розв'язання окреслених суперечностей відбулося в межах комплексної науково-дослідницької роботи Київської державної академії декоративно-

прикладного мистецтва та дизайну імені Михайла Бойчука, зокрема відповідно до загальної проблематики дослідження кафедри теоретичних дисциплін та професійної освіти «Теоретичні і методичні засади формування професійної компетентності з етнодизайну у студентів закладів вищої мистецької освіти» (державний реєстраційний номер РК № 0119U001091).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дійсно вперше: уточнено сутність ключових понять дослідження; обґрунтовано структуру, критерії, показники та диференційовано рівні готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки; спроектовано структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності та обґрунтовано педагогічні умови і дидактичні засоби її ефективної реалізації; розроблено авторський навчально-методичний комплекс дисципліни «Етнодизайн кераміки»; удосконалено методику навчання художників-керамістів професійно-орієнтованих дисциплін на основі системного і глибокого вивчення мистецьких традицій провідних гончарних промислів України; подальшого розвитку набули теоретичні положення, методичні засади і цифрові технології студіювання етнодизайну кераміки у процесі фахової підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз змісту дисертації та публікацій Роїк Ю. В. є підставою для висновку про наукову обґрунтованість і достовірність одержаних результатів. Викладений у вступі науковий апарат дослідження дає змогу чітко простежити авторське бачення способів розв'язання порушеної проблеми, зрозуміти логіку й алгоритм виконання поставлених завдань та усвідомити сутність і наукову значущість одержаних результатів.

Ретельно вивчена дисертанткою джерельна база (179 найменувань, із яких 13 – іноземні) дала змогу поглибити дослідження обраної проблеми. Успішному виконанню завдань наукового пошуку також сприяло коректне використання системи теоретичних, емпіричних і статистичних методів, що забезпечило вірогідність отриманих результатів та засвідчило ефективність наукової траєкторії дослідження.

Логіка викладу теоретичного й дослідно-експериментального матеріалу відповідає темі дисертації, зокрема об'єкту, предмету, меті і завданням, що забезпечує цілісність роботи.

Наукове дослідження виконано на належному методологічному рівні. Текст анотації відображає зміст дисертації та висвітлює її суттєві аспекти, основні положення і висновки. Рівень апробації результатів дослідження є достатнім і підтверджується активною участю дисертантки у міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях.

Значення для науки і практики одержаних автором результатів.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробленні навчально-методичного забезпечення, необхідного для реалізації структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки, зокрема: уточнено й удосконалено зміст навчальних дисциплін професійної підготовки майбутніх художників-керамістів; розроблено авторський навчально-методичний комплекс дисципліни «Етнодизайн кераміки», що охоплює навчальна програму, посібник «Регіональні особливості гончарних осередків України», термінологічний словник «Підготовка майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності», систему творчих завдань для самостійної роботи студентів та критерії оцінювання дизайн-проектів керамічних виробів.

Основні положення та результати дослідження впроваджено в освітній процес Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва та дизайну імені Михайла Бойчука (довідка за № 64/20-81 від 04.08.2022 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка за №1344/01 від 29.09.2022 р.), Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв (довідка за №01-04-363а від 20.10.2022 р.), Відокремленого підрозділу «Миколаївський факультет менеджменту і бізнесу Київського університету культури (довідка за №55/10-72 від 08.08.2022 р.), Відокремленого підрозділу «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв» (довідка за №64/20-81 від 04.08.2022 р.), а також закладу неформальної освіти дорослих – арт-студії кераміки «Kyiv Clay Space» (довідка за № 01/22-09 від 05.09.2022 р.).

Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечуються логічною структурою роботи. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного із них, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Чіткість, логіка і послідовність викладу тексту праці відповідає вирішенню поставлених завдань.

У першому розділі «Теоретичні засади професійної підготовки художників декоративно-прикладного мистецтва у мистецьких закладах освіти» з'ясовано стан розробленості проблеми професійної підготовки художників-керамістів у теорії й освітній практиці, доведено, що традиції регіональних осередків народних художніх промислів України, історія становлення та шляхи розвитку гончарного ремесла активно впливають на формування готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності. Також уточнено сутність таких основних понять, як «етнодизайн», «художня кераміка», «гончарство», «художні ремесла», «народні промисли», «декоративно-прикладне мистецтво».

У цьому розділі заслуговує на увагу авторське визначення поняття «етнодизайн кераміки» як методологічно обґрунтованого процесу передачі досвіду виробництва формотворення і декорування керамічних виробів з

урахуванням інновацій та регіональних традицій та як художнього проектування, творчого варіювання та технологію створення керамічних виробів на основі поєднання українських народних традицій і сучасних технологій. При цьому автором висунуто важливе положення про те, що етнодизайн кераміки сприяє збереженню та поглибленню самосвідомості і самоідентичності українців, дає змогу формувати у молодого покоління фахівців декоративно-прикладного мистецтва національний стиль образного мислення.

У другому розділі «Методичні засади формування готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності» розроблено структуру готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності та обґрунтовано відповідні критерії (ціннісно-мотиваційний, інтеграційний і діяльнісно-презентаційний) та показники за якими диференційовано рівні цієї готовності.

Другий розділ містить авторську розробку у формі структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва, що охоплює цільовий, організаційно-методичний, змістовий та результативно-оцінювальний блоки. Показово, що в процесі апробації цієї моделі передбачено створити такі педагогічні умови: створення мотиваційно-ціннісного середовища; розвиток етнодизайнерських компетентностей; активізація навчально-пізнавальної діяльності за рахунок використання новітніх інформаційних технологій; розвиток власного бренду та підприємницької складової професійної діяльності.

У третьому розділі «Експериментальне дослідження готовності художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності» репрезентовано матеріали констатувального, формувального і контрольного експериментів та результати аналізу одержаних емпіричних даних.

У ході констатувального експерименту внаслідок проведення низки діагностичних процедур доведено доцільність упровадження авторської моделі та створення педагогічних умов підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності. Надалі широко представлено методичну систему студіювання мистецтва кераміки та інші важливі авторські напрацювання, що за результатами контрольного експерименту підтвердили успішність розв'язання визначених у науковому апараті суперечностей порушеної проблеми.

Наукові здобутки Роїк Ю. В. акумулюються у висновках, обґрунтованість яких не викликає сумнівів з огляду на обсяг та змістову наповненість проведеної дослідницької роботи, що характеризується як теоретичною, так і практичною значущістю. Представлені у роботі додатки унаочнюють зміст тексту дисертації та істотно розширюють уявлення про масштабність авторських напрацювань.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях.

Результати дослідження висвітлено у 16 публікаціях, з-поміж яких: 4 статті у фахових наукових виданнях, 1 – в міжнародній колективній монографії, 4

статті, що додатково відображають наукові результати дослідження, 7 тез доповідей у матеріалах конференцій.

Аналіз цитованих текстів та інших запозичених матеріалів, авторських коментарів, положень, визначень, аргументів, суджень та оцінок засвідчує, що порушень академічної доброчесності у дисертаційній роботі не допущено.

Мова і стиль дисертації. Дисертація написана грамотною, літературною державною мовою. Отримані результати дослідження викладені в доступній формі, робота чітко структурована, логічно побудована, аргументування основних положень і висновків є достатнім. Текст дисертації оформлений згідно з чинними вимогами МОН України.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертанткою результатів, вважаємо за необхідне висловити окремі міркування, що виникли в процесі рецензування дисертації та вимагають окремих уточнень і пояснень.

1. В обґрунтуванні актуальності теми дослідження на 21 ст. тексту дисертації йдеться про наявність певних нормативно-правових актів України з організації мистецької освіти та державної політики щодо народних художніх промислів і стверджується, що етнодизайн стає найвагомішою складовою професійної підготовки майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва. Варто було б конкретизувати, які саме чинні документи стали підставою для проголошення такого положення.

2. У науковому апараті дослідження (ст. 24) перший пункт завдання сформульовано так: «Здійснити теоретичний аналіз проблеми професійної підготовки художників декоративно-прикладного мистецтва у мистецьких закладах вищої освіти». Видно, що в ньому вказано науковий метод аналізу, натомість доцільно було б конкретизувати, те чого саме заплановано досягти, наприклад, з'ясувати, класифікувати, узагальнити, уточнити, обґрунтувати тощо. Тоді це б адекватно відобразилося у відповідному пункті наукової новизни і теоретичного значення дослідження.

3. Безумовно, що результати підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності слід розглядати в категоріях їхньої готовності до виконання такої важливої для національної ідентифікації суспільства мистецької функції. Однак у змісті підрозділу 2.1 автор обмежується розглядом різних видів компетентності (етнокультурна, еколого-природнича, композиційна, цифрова, технологічна, формотворча тощо). Окрім цього, доцільно було б з'ясувати сутність поняття «готовність художника до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності» в його психологічному, теоретичному і практичному аспектах. Це дало б змогу чіткіше структурувати й увиразнити критерії та показники цієї готовності.

4. Третій розділ дисертації найважливіший, оскільки містить значний масив емпіричних даних та комплекс методик студювання етнодизайну кераміки. Його назва дещо некоректно сформульована з опорою лише на категорію готовності. Очевидно, що вона має сповна відображати дослідно-

експериментальну роботу з підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності. Тому матеріали цього розділу слід було чіткіше структурувати за логікою діагностики готовності (констатувальний експеримент), поетапною реалізацією складників моделі підготовки з відповідними педагогічними умовами (формульальний експеримент) та якісним і кількісним аналізом здобутих емпіричних даних (контрольний експеримент).

5. Схвально, що в роботі авторка намагалася реалізувати наступність художньо-педагогічних традицій та інновацій у підготовці майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва. Йдеться про використання цифрових технологій у процесі студіюванні мистецтва кераміки, де це дійсно можливо й доцільно, зокрема на етапах проєктування та віртуальної апробації керамічних виробів. Однак робота набула б більшої практичної значущості, якби в ній було представлено відповідну методику педагогічного супроводу навчально-творчої діяльності здобувачів вищої освіти з використанням різних комп'ютерно-графічних програм, наприклад, Photoshop, Zbrush, Sculpttris тощо.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки проведеного дослідження. Представлена дисертація є оригінальною і самостійно виконаною працею у формі рукопису, що засвідчує належну наукову ерудицію і професійну майстерність її автора.

Висновок. За змістом, актуальністю, науковою новизною, сукупністю отриманих результатів, достовірністю, теоретичною і практичною значущістю, повнотою висвітлення у публікаціях дисертаційна робота «Підготовка майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності», подана Юлією Роїк на здобуття наукового ступеня доктора філософії, є цілісним, завершеним дослідженням.

Дисертація відповідає спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) та вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) та п. 6,7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Автор дисертації Роїк Юлія Віталіївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, професор
професор кафедри образотворчого мистецтва
Уманського державного
педагогічного університету
Імені Павла Тичини



Микола ПІЧКУР

Підписання документа

Файл успішно підписано

Ми не вносили змін в оригінальний файл на вашому пристрої, а створили новий.
Тому вам обов'язково потрібно його зберегти

 Vidguk_Pichkur.pdf.p7s

Накладені підписи

 ПІЧКУР МИКОЛА ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Організація

ФІЗИЧНА ОСОБА

РНОКПП

2384915378

Сертифікат виданий

АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Серійний номер

248197DDFAB977E5040000000165E300590F1104